

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Michala Mazance a Petra Mikeše v právní věci žalobkyně: **IRON HOUSES s. r. o.**, se sídlem Karlovo náměstí 22/16, Třebíč, zastoupená JUDr. Ing. Radanem Tesařem, advokátem se sídlem Chodská 1366/9, Praha 2, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 12. 2018, čj. 54189/18/5200-11435-711918, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 11. 2019, čj. 31 Af 14/2019-97,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se náhrada nákladů řízení **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím změnil dodatečné platební výměry na daň z příjmů právnických osob a na zrušení daňové ztráty za zdaňovací období let 2012 a 2013 vydané Finančním úřadem pro Kraj Vysočina dne 22. 1. 2018, čj. 74884/18/2912-50521-706434, a dne 22. 1. 2018, čj. 74922/18/2912-50521-706434. Změna spočívá v tom, že daň doměřená žalobkyni včetně penále je splatná v náhradní lhůtě ke dni jejího stanovení, jímž se rozumí den nabytí právní moci tohoto dodatečného platebního výměru.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu. Krajský soud v Brně (dále „krajský soud“) ji usnesením ze dne 21. 2. 2019, čj. 31 Af 14/2019-65, vyzval k zaplacení soudního poplatku ve výši 3 000 Kč ve lhůtě 15 dní. Usnesení bylo zástupci žalobkyně doručeno 25. 3. 2019. Dne 6. 5. 2019 žalobkyně krajskému soudu sdělila, že na soudních poplatcích složila na účet krajského soudu částku 6 000 Kč. Z toho 3 000 Kč bylo započítáno na soudní poplatek za podání žaloby vedené rovněž u krajského soudu ve věci sp. zn. 31 Af 94/2018. Zbývající přeplatek 3 000 Kč krajský soud žalobkyni nevrátil a ta o jeho vrácení ani nežádala, jelikož věděla, že bude podávat další žalobu, za jejíž podání bude vyměřen soudní poplatek. Krajský soud tudíž neměl vydávat usnesení s výzvou na zaplacení soudního poplatku, ale měl přeplatek započíst v rámci tohoto řízení. Pro úplnost žalobkyně dodala, že platbu v celkové výši 6 000 Kč učinila omylem. Krajský soud měl soudní poplatek podle žalobkyně započíst i s ohledem na jeho daňovou povahu, k čemuž odkázala na § 13 odst. 2 zákona č. 549/1992 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), ve spojení s § 154 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daňový řád“).

[3] Krajský soud usnesením ze dne 29. 5. 2019, čj. 31 Af 14/2019-83, řízení zastavil. V odůvodnění toliko uvedl, že žalobkyni výše citovaným usnesením vyzval k zaplacení soudního poplatku, přičemž stanovená lhůta marně uplynula, aniž by žalobkyně soudní poplatek zaplatila.

[4] Proti usnesení o zastavení podala žalobkyně kasační stížnost, které Nejvyšší správní soud vyhověl, napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (rozsudek ze dne 9. 10. 2019, čj. 8 Afs 174/2019-20). Shledal, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou způsobující nezákonnost usnesení. Krajský soud totiž řízení bez dalšího zastavil, aniž by jakkoliv reagoval na tvrzení žalobkyně, že soudní poplatek zaplatila, což podkládala konkrétními argumenty.

[5] Po vrácení věci krajský soud v záhlaví označeným usnesením řízení opět zastavil podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), ve spojení s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Uvedl, že žalobkyni vyzval k zaplacení soudního poplatku, přičemž stanovená lhůta uplynula 9. 4. 2019. Podání, v němž argumentovala přeplatkem soudního poplatku jiné věci a domáhala se jeho započtení, sepsala až 6. 5. 2019. V soudem stanovené lhůtě tak žádným způsobem na výzvu nereagovala a ani nepožádala o započtení přeplatku. Učinila tak až téměř měsíc po uplynutí lhůty. Vedle toho krajský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 1. 2018, čj. 3 Afs 192/2017-52, podle něhož zákon o soudních poplatcích nezakládá možnost převedení uhrazeného soudního poplatku v jednom řízení na úhradu poplatkové povinnosti v jiném řízení vedeném týměž žalobcem, ale upravuje exaktně postup tak, že poplatek v zastaveném řízení je vrácen poplatníkovi. Nemožnost započtení vyplývá rovněž z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2018, čj. 1 Azs 263/2018-48. Argumentaci započtením podle daňového řádu označil za zcela nepřijatelnou.

II. Obsah kasační stížnosti

[6] Proti napadenému usnesení krajského soudu podala žalobkyně (dále „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž zpochybňuje závěr o nezaplacení soudního poplatku. Výše přeplatku

pokračování

v jiném řízení činila 3 000 Kč, byla tedy ve výši soudního poplatku, který měla zaplatit i v nynějším řízení. Částka se nacházela na bankovním účtu krajského soudu, který je jeho jediným účtem. Stěžovatelka poplatek zaplatila ještě před podáním žaloby, přesto byla vyzvána k jeho uhrazení. V návaznosti na výzvu k zaplacení soudního poplatku stěžovatelka z opatrnosti zaslala vyjádření, ve kterém vysvětlila, že se na bankovním účtu nacházejí finanční prostředky odpovídající soudnímu poplatku. Krajský soud stěžovatelce v jiném řízení, v němž došlo k přeplatku (sp. zn. 31 Af 94/2018), soudní poplatek nevrátil a ona o to ani nežádala. Věděla, že bude podávat žalobu i v nyní projednávané věci a měla za to, že soudní poplatek bude moci být započten podle § 13 odst. 2 zákona o soudních poplatcích ve spojení s § 154 daňového řádu. Soudní poplatek je daní, a proto se na něj aplikují ustanovení o placení daní dle § 149 a násl. daňového řádu (k tomu odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2018, čj. 1 As 50/2018-21). V dané věci se naopak nepoužije § 10 odst. 3 zákona o soudních poplatcích, neboť nedošlo k odmítnutí žádné žaloby stěžovatelky. Krajským soudem citovaný rozsudek sp. zn. 3 Afs 192/2017 míří na situaci, v níž došlo k odmítnutí žaloby, což krajský soud opomenul. Paušální nemožnost započtení nevyplývá ani z dalšího citovaného rozsudku sp. zn. 1 Azs 263/2018. V dané věci byla provedena pouze jedna platba ve výši 3 000 Kč, ale v úvahu připadaly dvě poplatkové povinnosti, a tak nebylo zřejmé, na jakou poplatkovou povinnost se měla platba vztahovat. Nadto krajský soud v nyní posuzované věci přeplatek nevrátil a nereagoval ani na podání, v němž žádala o započtení. Stěžovatelka se tak oprávněně a v dobré víře domnívala, že k započtení dojde.

[7] Stěžovatelka dále připomněla, že smyslem soudních poplatků není dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2432/08 ze dne 5. 3. 2009 zamezit subjektům v přístupu k soudům, ale zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které státu vznikají v souvislosti s výkonem soudnictví (fiskální funkce), další smysl je v omezení podávání neuvážených či svévolných návrhů (regulační funkce) a působení na povinné, aby dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce). Situace stěžovatelky tyto funkce nijak nenarušila. Nejednalo se o šikanózní výkon práva, ale o realizaci práva na přezkum zákonnosti aktu veřejné moci, přičemž náklady daného řízení byly již uhrazeny před podáním návrhu, což stěžovatelka soudu sdělila. Postupem krajského soudu tak došlo k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Pro úplnost stěžovatelka závěrem dodala, že i kdyby nyní Nejvyšší správní soud přisvědčil závěrům krajského soudu, měl by aplikovat zásadu *in dubio mitius*, neboť existují minimálně dva rovnocenné výklady, a proto by mělo být rozhodnuto ve prospěch stěžovatelky.

[8] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, přičemž stěžovatelka je zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. *Neshledal přitom vady* podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Stěžovatelka kasační stížnost podala z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s. a uplatnila kasační námitku, dle které krajský soud neměl řízení o žalobě zastavit, Měl naopak na zaplacení soudního poplatku započíst přeplatek, který stěžovatelka měla na soudním poplatku v jiném řízení vedeném u téhož soudu. K tomu je nutno předeslat, že v případě, kdy stěžovatelka kasační stížností napadá usnesení o zastavení řízení, přichází v úvahu pouze kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, čj. 3 Azs 33/2004-98, nebo usnesení ze dne 18. 3. 2004 čj. 1 As 7/2004-47). Ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. totiž konzumuje důvody kasační stížnosti jinak podřaditelné i pod § 103 odst. 1 písm. a) až d) s. ř. s. (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2016, čj. 9 As 47/2016-39). Podstatný je ovšem samozřejmě obsah kasačních námitek.

[12] Jak plyne z výše provedeného vymezení věci, stěžovatelka krajskému soudu v průběhu řízení o podané žalobě zaslala přípis obsahující argumentaci, na jejímž základě se domáhala započtení přeplatku učiněného v rámci jiného soudního řízení na soudní poplatek splatný v řízení vedeném o nyní posuzované věci. Nejvyšší správní soud předesílá, že ze systému infoSoud ověřil, že řízení ve věci sp. zn. 31 Af 94/2018 stěžovatelka zahájila podáním žaloby 23. 11. 2018. Z předloženého soudního spisu v nyní projednávané věci a listin v něm založených pak především plyne, že stěžovatelka k citované sp. zn. uhradila soudní poplatek 3 000 Kč dne 27. 12. 2018 prostřednictvím kolkových známek a téhož dne zaslala soudní poplatek na účet krajského soudu bankovním převodem ve výši 3 000 Kč. Řízení v nyní posuzované věci u krajského soudu zahájila podáním žaloby 15. 2. 2019. Krajský soud ji 21. 2. 2019 usnesením vyzval k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě, která uplynula 9. 4. 2019. Podáním ze dne 6. 5. 2019 se stěžovatelka domáhala započtení přeplatku na soudním poplatku. Tyto okolnosti ostatně nejsou mezi účastníky sporné.

[13] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda lze nalézt oporu pro právní názor stěžovatelky, podle které měl krajský soud započíst na zaplacení soudního poplatku přeplatek vzniklý v rámci jejího jiného soudního řízení. V tomto ohledu je nutno vyjít z toho, že dle § 13 odst. 2 zákona o soudních poplatcích je aplikace daňového řádu ve věcech soudních poplatků namísto pouze tehdy, pokud sám zákon o soudních poplatcích nestanoví soudy konkrétní, slovy citovaného ustanovení „jiný“, postup. K tomu lze odkázat na závěry již krajským soudem citovaného rozsudku sp. zn. 3 Afs 192/2017, který se sice skutečně, na rozdíl od nynější věci, týká odmítnutí žaloby, to nicméně nebrání použití jeho základních východisek pojících se i k posouzení vztahu právní úpravy obsažené v zákonu o soudních poplatcích a daňovém řádu. Způsob, jakým je soud povinen naložit s přeplatkem na soudním poplatku, totiž i v nynější věci vyplývá přímo ze zákona, konkrétně z § 10 odst. 1 věty druhé zákona o soudních poplatcích, dle kterého „*bylo-li na poplatek zaplacen více, než činila poplatková povinnost, vrátí soud přeplatek.*“ Zákon o soudních poplatcích tudíž jasně stanovuje, jak mají soudy s případným přeplatkem na soudním poplatku naložit. O možnosti započíst přeplatek na soudním poplatku na úhradu soudního poplatku v rámci jiného řízení vedeného tímž účastníkem zákon o soudních poplatcích nehovoří. V této souvislosti je třeba připomenout základní ústavní východisko,

pokračování

podle něhož stát, který prostřednictvím soudů vykonává část své moci, může činit pouze to, co mu zákon umožňuje (čl. 2 odst. 3 Ústavy). V tomto ohledu by jistě nebylo akceptovatelné, aby soudy bez výslovné zákonné opory či minimálně na základě jednoznačně vyslovené vůle účastníků samy převáděly přeplatky na soudních poplatcích mezi jednotlivými řízeními vedenými tímž účastníkem.

[14] K tomu Nejvyšší správní soud na okraj poznamenává, že závěr o možnosti započíst soudní poplatky způsobem, jakým se ho domáhá stěžovatelka, nelze učinit ani na základě § 13 odst. 2 zákona o soudních poplatcích ve spojení s § 154 daňového řádu. Lze sice dát stěžovatelce v obecné rovině za pravdu, že soudní poplatek je dle § 2 odst. 3 písm. a) daňového řádu daní (viz výše již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 50/2018, který sice Ústavní soud zrušil nálezem sp. zn. I. ÚS 2535/18 ze dne 21. 5. 2019, ale tento závěr nepopřel). To však neznamená, že by na placení soudních poplatků bylo možné bez dalšího použít jakékoliv pravidlo upravující placení daní. Učinit tak nelze ani u § 154 daňového řádu, neboť placení (vybírání) soudních poplatků je svou povahou výrazně odlišné od systému placení daní, jak jej předpokládá úprava obsažená v odkazovaném ustanovení daňového řádu. To vychází z předpokladu, že správce daně vede osobní daňové účty pro jednotlivé daňové subjekty, o kterých má stále přehled a může v případě přeplatku na jednom účtu převést finanční prostředky na jiný účet téhož daňového subjektu, na kterém je evidován nedoplatek. Takové uspořádání je na míle vzdálené správě soudních poplatků, resp. jejímu reálnému fungování v dnešních podmínkách. Podstatnou odlišností vylučující alespoň analogickou aplikaci daného ustanovení je mimo jiné to, že neexistují žádné obdobné osobní účty jednotlivých účastníků soudních řízení, které by soudy na jednom místě evidovaly a mohly z nich zjistit stav doplateků či přeplateků v jednotlivých soudních řízeních. I z tohoto důvodu tak závěry krajského soudu o nemožnosti započtení plně obstojí.

[15] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že neshledal ani důvod pro uplatnění principu *in dubio mitius*, jak požaduje stěžovatelka. Jeho aplikace totiž předpokládá existenci více (nejméně dvou) rovnocenně obhajitelných výkladů konkrétního ustanovení právního předpisu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2014, čj. 9 Afs 63/2013-84). V nyní posuzované věci rozhodná právní úprava dvě rovnocenné varianty výkladu nepřipouští

[16] I s ohledem na stěžovatelčinu námitku týkající se porušení práva na spravedlivý proces, se Nejvyšší správní soud zabýval i otázkou, zda postupem krajského soudu nedojde k nepřiměřenému zásahu do jejího práva na přístup k soudu. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva právo na projednání věci soudem, jehož součástí je právo na přístup k soudu, není absolutní a připouští jistá omezení, neboť samotná jeho povaha vyžaduje právní úpravu na úrovni státu, který má v tomto ohledu určitý prostor pro uvážení. Uplatňovaná omezení nicméně nemohou zužovat možnosti jednotlivce takovým způsobem či v takové míře, že by došlo k zásahu do samotné podstaty tohoto práva. K posouzení, zda v projednávané věci došlo k zásahu do samotné podstaty práva stěžovatelů na přístup k soudu, je nutné ověřit, zda právní úprava týkající se zaplacení soudního poplatku byla pro stěžovatele předvídatelná a zda důsledky jeho nezaplacení neporušily zásadu přiměřenosti (srov. např. rozsudek ESLP ve věci *Levages Prestations Services proti Francii* ze dne 23. 10. 1996, č. 21920/93, bod 42).

[17] Jak uvedl Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 14. 12. 2017, čj. 3 As 321/2017-19, „podle nyní účinného zákona o soudních poplatcích je dodatečně stanovená lhůta, poskytnutá soudem poplatníkovi k zaplacení soudního poplatku podle § 9 odst. 1 věty první zákona o soudních poplatcích, zcela nepochybně lhůtou propadnou. Nemůže-li soud přiblížit k poplatku zaplacenému po uplynutí této lhůty, použitím argumentu *a fortiori* (*a maiori ad minus*) lze dovodit, že po uplynutí této lhůty nemůže přiblížit ani k podanému návrhu na osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud jej proto bez dalšího zamítl (výrok I.). Ze stejného důvodu nebylo možno vyhovět ani návrhu stěžovatelky na prominutí zmeškání lhůty k zaplacení soudního poplatku. Je-li lhůta k zaplacení soudního poplatku propadná (tzn., že soud by k zaplacení soudního poplatku již nemohl přiblížit), nelze její zmeškání prominout rozhodnutím předsedy senátu ve smyslu § 40 odst. 5 s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto předmětný návrh rovněž zamítl (výrok II.).“ Z uvedeného tedy vyplývá, že pokud navrhovatel (žalobce) nezaplatí soudní poplatek současně s návrhem (žalobou), soud jej vyzve k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí. Pokud však navrhovatel soudní poplatek v uvedené lhůtě nezaplatí, soud řízení zastaví, a to i přesto, že před rozhodnutím o zastavení řízení byl soudní poplatek zaplacen (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2018, čj. 6 Afs 278/2018-22, a ze dne 19. 4. 2018, čj. 10 As 379/2017-38).

[18] V návaznosti na výše uvedené tak lze dospět i v nyní posuzované věci k závěru, že na zákonnost napadeného usnesení krajského soudu nemá žádný vliv ani to, že stěžovatelka zaslala po uplynutí lhůty k zaplacení soudního poplatku podání, v němž požadovala započtení soudních poplatků, neboť tato skutečnost nic nemění na skutečnosti, že v rámci daného řízení stěžovatelka soudní poplatek nezaplatila. Poplatková povinnost zde vzniká samotným podáním žaloby [§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích], a tímto okamžikem je poplatek i splatný. Podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích v případě, že soudní poplatek nebyl s podáním žaloby zaplacen, vyzve soud poplatníka k jeho zaplacení v náhradní lhůtě. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví, o čemž musí být poplatník poučen. Stejně tak jej soud musí poučit, že k poplatku zaplacenému po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží. V nyní posuzované věci stěžovatelka spolu s podáním žaloby soudní poplatek nezaplatila. Zaplacením soudního poplatku se rozumí jeho zaplacení v rámci daného řízení a nikoliv to, že se v době podání žaloby nachází na bankovním účtu soudu přeplatek vzniklý v rámci jiného řízení, o němž navíc nebylo nijak rozhodnuto a ani stěžovatelka o jeho vrácení nepožádala. Stěžovatelka byla jednoznačně seznámena s tím, že krajský soud považoval soudní poplatek při podání žaloby za nezaplacený, neboť ji vyzval k jeho zaplacení v náhradní lhůtě 15 dnů. Stejně tak byla řádně poučena o důsledcích nezaplacení poplatku. Nelze proto přisvědčit stěžovatelce, že existovaly důvody pro to, aby mohla v dobré víře očekávat vzájemné započtení soudních poplatků v rámci různých soudních řízení. Pokud se skutečně domnívala, že je započtení (převedení) soudních poplatků možné, mohla se v rámci této náhradní lhůty obrátit na soud s žádostí o započtení a případné prodloužení lhůty pro případ, že soud žádosti nevyhoví. Stěžovatelka, ač zastoupena advokátem, od nějž lze v takových situacích důvodně očekávat zvýšenou ostražitost, zůstala i přes výzvu k zaplacení soudního poplatku během stanovené lhůty zcela pasivní. Popsaná soudní praxe založená na výše uvedené právní úpravě je tedy předvídatelná, ustálená a měla být zástupci stěžovatelky známa. Napadené usnesení krajského soudu tak ani nelze považovat za svévolné.

pokračování

[19] Jde-li o otázku, zda lze nastalý důsledek nezaplacení poplatku považovat za přiměřený sledovanému cíli, je nutno připomenout, že povinnost zaplatit soudní poplatek je spojena již se samotným podáním návrhu k soudu. Zákon však nesplnění této povinnosti nepostihuje žádnou sankcí, naopak stanoví povinnost soudu v takové situaci vydat výzvu k jeho úhradě a řádně účastníka řízení poučit o následcích nedodržení této povinnosti. Jestliže stěžovatelka, resp. její zástupce, ani na tuto výzvu ve stanovené lhůtě nijak nereagovali, nejednali s náležitou procesní opatrností a důsledek spočívající v zastavení řízení nelze za těchto okolností považovat za nepřiměřený sledovanému cíli. Napadené usnesení krajského soudu, kterým bylo řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, tedy i v tomto ohledu ob stojí.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud tedy shledal stěžovatelkou uplatněné námitky nedůvodnými, a kasační stížnost proto dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[21] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla v řízení úspěch, a právo na náhradu nákladů řízení proto nemá. Procesně úspěšnému žalovanému nevznikly náklady přesahující rámec nákladů jeho běžné úřední činnosti, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 31. března 2020

Milan Podhrázký
předseda senátu